

T4KF

SKÅNSKA TRÄNGREGEMENTETS KAMRATFÖRENING

September 2024 • nr 31

Trängare på väg norrut vid Vankiva.

Målning av Axel Hörberg 1918
(Hässleholms museum)

Ordföranden har ordet – hösten 2024

T 4 kamrater!

För 30 år sedan försvann T 4 som förbandsenhet. Jag tillträdde som Chef för skånska trängbataljonen samtidigt som försvarsbeslut 1992 trädde i kraft. Ett beslut som omdanade försvaret i flera avseenden. En sammanläggning av militärområde S och Väst innebar att det blev ett trängförband för mycket i det nya militärområdet. Göta trängregemente drog vinstlotten och blev kvar som trängregemente. Samtidigt kaderorganiserades brigaderna fullt ut, underhållsregementet tillkom genom sammanslagning av miloförvaltningarna i Kristianstad. P6/Fo 14 lades ner och A 3 omgrupperades till Hässleholms garnison. Detsamma gällde Försvarsområdesstaben som också flyttades till Hässleholm. Skolhus träng byggdes om till artillericentrum och kanslihuset byggdes ut med en flygel. Många miljoner satsades således i garnisonen men det blev en kort historia eftersom garnisonen lades ner i sin helhet 6 år senare.

Ordföranden Nils Olof Johansson

Ett 100 tal trängofficerare måste således hitta en ny framtid. Ett gynnsamt pensionsavtal gjorde att flera kunde sluta vid 55 års ålder. För övriga blev krigsplaceringen grunden för hur officerare och reservofficerare skulle omfördelas till nya förband. Ett gäng destinerades till Halmstad. Ett lag till Revinge respektive till PB 8 i Hässleholm. En del tog chansen att påbörja en civil karriär. Det var många avtackningar på mässen under perioden men trots mycket frustration löste det sig med en ny framtid för de flesta.

Ett 100 tal trängofficerare måste således hitta en ny framtid. Ett gynnsamt pensionsavtal gjorde att flera kunde sluta vid 55 års ålder. För övriga blev krigsplaceringen grunden för hur officerare och reservofficerare skulle omfördelas till nya förband. Ett gäng destinerades till Halmstad. Ett lag till Revinge respektive till PB 8 i Hässleholm. En del tog chansen att påbörja en civil karriär. Det var många avtackningar på mässen under perioden men trots mycket frustration löste det sig med en ny framtid för de flesta.

Vår fina och funktionella mäss måste också avvecklas och överlämnas till A 3. Det var slut på många trevliga fester o sammankomster på mässen. Gerds räkmacka på fredagsfikan glömmer ingen. En god idé var att del av mässens överskott utnyttjades för att ansluta alla T 4 mässmedlemmar till kamrat-

föreningen. En fond – Johnsonska fonden måste vi överlämna till Broby församling (förbehåll i gåvobrevet). Den andra fonden (Lindgrenska) har vi kunnat njuta av i många år vid KF sammankomster och resor.

En stark och livaktig kamratföreningen blev resultatet vid T 4

Nils Olof Johansson

Befälskåren vid T4 1990 framför mässen "Trängaren"

September 2024 • nr 31

Ansvarig utgivare: Nils Olof Johansson

Redaktionsgrupp: Peter Alf, Nils Olof Johansson,
Uno Nilsson och Olavi Olson

E-postadress: t4kf@outlook.com

Hemsida: www.t4-kamratforening.se Använd gärna kontaktformuläret på hemsidan

Kontakt: Ordförande Nils Olof Johansson, 0768-540865. Sekreterare Olavi Olson, 0704-308814

Trefälssystemet - Tillbaka till framtiden

Text och bild: Caroline Axling

Det har snart gått ett år sedan Försvarsmakten återigen införde trefälssystemet fullt ut. Ett beslut som kom som en kalldusch för en del, medan andra är helt oberörda av beslutet. En av dem är Mattias Palmér, som valde att göra ett karriärsbyte från officer till specialistofficer.

– Jag stod inför ett vägval. Antingen skulle jag läsa vidare till major eller specialisera mig. För mig var valet enkelt, säger Mattias Palmér.

Mattias Palmér

För att möta de säkerhetspolitiska, ekonomiska och samhälleliga förändringarna behöver Försvarsmakten vara flexibel och anpassa organisationen efter utvecklingen. Att återinföra trefälssystemet är ett sätt.

Fram till 1983 hade Försvarsmakten trefälssystemet, som då ändrades till ett enfälssystem. 25

år senare infördes flerbefälssystemet igen efter anvisningar från riksdag och regering. Men det var först i januari i år som systemet skulle vara infört fullt ut. Systemet består av officer, specialistofficer och gruppbefäl. Kategorierna har olika och viktiga roller, ansvar och uppgifter i befälslag, där alla bidrar med sina kunskaper och förmågor.

Trefälssystemet är komplext och det finns blandade uppfattningar om flerbefälssystemet inom Försvarsmakten. För en del skakar det om yrkesstoltheten rejält, andra anser att det är bra att Försvarsmakten får ordning på flöden och arbetsformer. Från början var grundtanken med systemet att de militära befattningarna ska bemannas av individer med rätt kompetens.

I ett försök att förklara det kan man säga att med enfälssystemet behövde alla vara bra på allting medan vi med flerbefälssystemet kan fördjupa våra

kunskaper på ett annat sätt. Med både kontinuerligt anställda soldater och värnpliktiga som behöver utbildas, behövs olika kategorier av befäl som är bra på olika saker.

Specialisten

För Mattias Palmér började resan mot en ny roll i Försvarsmakten när han blev uppringd av sin chef, som ville veta om Mattias skulle välja att läsa vidare eller specialisera sig och bli specialistofficer. Som transportledningsbefäl på Trängbataljonsstaben vid Göta trängregemente, T 2, var tanken på att läsa till major inget som lockade. Som många andra vid den tiden hade Mattias stannat i kaptenegraden en längre tid och betraktade sig snarast som specialist inom sitt område. I sin dåvarande roll som transportledningsbefäl motsvarade det en OR 8, vilket gjorde att han gick från att vara kapten till förvaltare.

– Även om jag hade varit kvar som yrkesofficer så hade jag nog inte gått vidare och blivit major. Jag har alltid sett kaptenen som specialisten och jag har alltid sett specialistdelen som min roll. Dessutom var mitt största kompetensområde inom fordonstjänst och det är inget jag skulle ge upp så lätt, påpekar Mattias.

Mattias är ett levande exempel på hur han haft nytta av specialistofficersrollen. Under sin karriär har han haft möjligheten som instruktör att utbilda värnpliktiga för att sedan växa in i rollen som transportledningsbefäl på bataljonen, därefter bli lärare och utbilda andra instruktörer till dagens tjänst som tillförordnad chef på logistik- och motorsektionen vid Försvarsmaktens logistik- och motorskola.

– Jag har haft förmånen att få en karriär inom en tjänstegren, en kompetens-och kunskapskarriär, något jag tycker väger lika tungt som en gradkarriär. Att först som lärare få utbilda andra instruktörer till att få möjlighet att ansvara för en tjänstegren för hela Försvarsmakten. Den resan har jag svårt att tro att jag fått göra som kapten, säger Mattias Palmér.

Den stora förändringen

Mellan 2006-2009, skedde en förändring i officersprogrammet, som innebar att de som tog examen från och med 2010 har en akademisk examen, till skillnad från dem som tog examen tidigare.

– Det man ska komma ihåg är att det inte är specialistofficersdelen som är ny. Det är officersdelen som har utvecklats. Vi som är majorer med den gamla utbildningen har egentligen samma utbildning som den utbildning som specialisterna läser idag. Vår utbildning kan därmed inte likställas med de som läser till majorer idag för vi har inte samma akademiska bakgrund som dem. De har en akademisk examen, det har inte vi, förklarar major Rickard Carlsson, ställföreträdande skolchef vid Försvarsmaktens logistik- och motorskola.

Rickard Carlsson

Även om specialistofficersbiten inte är ny har den också utvecklats. Möjligheten, som Mattias hade, att gå från kapten direkt till förvaltare finns inte idag.

Det beror på att 2013 var trebefälssystemet fortfarande under utveckling och någon vidareutbildning mot förvaltarnivån fanns inte. 2016 upphörde denna möjlighet då innehållet i högre specialistofficersutbildningen, HSOU, hade nått en nivå som motsvarar befattningen för förvaltare. Grundregeln blev då att gå HSOU för att nå befattningsnivåerna OR 8 och 9. I dag kan detta upplevas orättvist, men det var där Försvarsmakten befann sig kunskaps- och utvecklingsmässigt. Är man kaptän idag blir man fanjunkare som specialistofficer, och vill man bli förvaltare får man alltså läsa vidare på Militärhögskolan i Halmstad. Mattias Leijon går den utbildningen och är mycket nöjd.

– Jag tycker det är en bra utbildning. Det är mycket diskussioner i grupp och det passar mig, säger han.

När Mattias Leijon kom till Försvarsmaktens logistik- och motorskola valde han också att omgälonera sig. Han bytte befattning från löjtnant i rollen som trafiksäkerhetschef på K3, till lärare på skolan, som då var en OR 7- befattning.

– Att driva utbildningsfrågor i Försvarsmakten via skolan och jobba inom fordonstjänst på en försvarsmaktsgemensam skola är ärofyllt. Det var det som lockade eftersom jag jobbat så länge inom det området. Att gå från löjtnant till fanjunkare kändes bara rimligt, säger han.

Mattias Palmér, på Försvarsmaktens logistik- och motorskola är stolt över sitt val.

Kan du förstå varför en del blev missnöjda med beslutet att gå över till trebefälssystem?

– Jag förstår dem i stoltheten i deras grad, de kan ju vara kaptener i tiotal år, man är stolt för sin grad och den är betydelsefull för den enskilde individen. Samtidigt har vi en beslutsetik. Chefen har fattat ett beslut, i det här fallet ÖB och då är det så. En del har slutat och del stannat, och det har jag den fullaste respekten för, säger han.

På frågan om han någonsin ändrat sig är svaret snabbt och tydligt.

– Nej. Jag trivs i det jobb jag gör, den roll jag har och den grad jag har, och jag hade inte kunnat göra det jag gör idag, som jag fortfarande tycker är så utvecklande. För många är det ett vanligt jobb men för mig är det större än så. Jag fick möjligheten att vara kvar i den tjänstegren som jag verkligen brinner för och det är jag tacksam för, säger han.

Gedigna transporter

Motto för 14.operativa transportkompaniet på Aurora 23

Text: mj Rickard Carlsson, Stf C LogS och övad kompanichef 14.Optpkomp FMÖ 23

Foto mj Rickard Carlsson

Det är ett par dygn in i maj månad 2023, våren är på gång runt kompaniets gruppering i skogen på Villingsbergs skjutfält. Det tisslas och tasslas bland truppen. Med glädje kan de visa för kompanichefen (mig) att det tejpats ”Helikopter” på den vita sidan på en Volvo FH12 tillhörande sidoplutonen. Då vet man att truppen är riktiga ”repgubbar” och att det faktiskt är krigsförbandsövning (KFÖ). Även om vi är långt ifrån filmen Repmånad, så är det faktiskt ”repmånad” på T 2 under försvarsmaktsövning Aurora 23.

Vårens övningar med T 2:s krigsförband genomförs med både aktivering av tidvis tjänstgörande soldater (anställda) och pliktinkallade nyligen utbildade soldater. Men T 2 skulle också skapa ett förband med personal ur reserven. Personal som inte hört något av Försvarsmakten och heller inte varit på insats eller i beredskapsförband på mycket länge. I syfte att öka tillgängligheten beslutades det att kalla in soldater som var på väg att trilla ur listorna och förlänga dem i tio år.

Vägen framåt påbörjades för två år sedan med att skicka ut inkallelseorder tidigt förra året för att genomföra krigsförbandskurser hösten 2022.

I en myllrande men ändå väl strukturerad Götasal skedde inmönstringen en måndag i slutet av april. När övningslarmet om ”mobilisering” gått var inställelseplatsen vid vakten på T 2. En klassisk inmönstring med ett kryss på P-tabell inryckning och så vidare till pårustningen. 100 soldater per vecka, fem

veckor i rad, totalt alltså 500 soldater. 200 av dem skulle till T 2 och 300 till P 4.

Det var av dessa 200 värnpliktiga med uttagning och körkort passande för logistikförband som vi skulle ta ut ett reducerat transportkompani. Utmaningen skulle ligga i att förnya alla förarbevis som efter femton år var utgångna och förmodligen så även med ADR-intygen. Men nu hade vi träffat dem alla, sett alla körkort och visste läget.

Foto mj Rickard Carlsson

Förnyelse

På kvällen var vi tillbaka i en då lugn och stilla Götasal. Kompaniet var samlat och dags för kompanichefens information. Från att ha varit inryckande civila var de nu uniformerade soldater igen. Tillsammans med oss yrkesofficerare, kadetter och några få kontinuerligt anställda soldater bildades 14:e operativa transportkompaniet. De anställda soldaterna bemannande drivmedelsfordonen.

För att höja förmågan hos dessa soldater behövdes förbättrade grundläggande militära färdigheter och mer befattningsspecifika kunskaper såsom förarbevis, särskilt om man skulle kunna prestera som ett logistikförband på en försvarsmaktsövning.

Soldaterna fick då fem dagars uppfräschning av grundläggande soldatfärdigheter med automatkarbin, kulspruta och pansarskott och övade såväl strid som posttjänst och sjukvårdstjänst även om det var återbesöket på skjutbanan som uppskattades mest.

Utbildningskompaniet var veckovis sammansatt i plutonsbefälslag som bestod av LogS kadetter ur SOU, såväl yngre som äldre kull, OP och ROU. Kadetter tillsammans med sina befäl ur Segerstorp kompani (kadettkompaniet) genomförde, med engagemang och energi, utbildningen i det blöta och kalla novembervädret. Alla kadetter fick rejält med övning i trupputbildning och truppföring, en finfin metod för att nå utbildningsmålen vid grundläggande officersutbildning.

Militärbasen med personal ur LogS hade en särskild övning och övade A-plats, vilket gjorde att kompaniet tidigt den andra dagen kunde hämta ut A-platsfordon. Inhyrda Volvo FH12 lastbilar och släp som utgjorde simulerade A-platsfordon med en förträfflig likhet med vad vi kan förvänta oss i skarpt läge. Så fort lastbilarna lämnade A-platsens avhämtningsplats var körträningen igång. Inskjutning, fältlastning och uthämtning av förnödenheter varvades med anpassade körprov, repetition av militär trafikteori, anpassad utbildning i farligt gods (FM FG 1000) och tilläggsutbildningar på bakgavellyft och lastväxlare. Det var militära trafiklärare, militära trafikinspektörer och ADR-lärare ur LogS, eller i detta övningsperspektiv, ur militärbasen som möjliggjorde att vi kunde genomföra den planerade kompletteringsutbildningen.

Det var instruktörernas erfarenhet och att samtliga förare hade lägst C-körkort som ledde till framgång. Flera av kompaniets soldater var dessutom yrkesförare vilket ytterligare underlättade och var en god hjälp för de soldater som var ringrostiga och inte kört på närmare tio år. Likväl som vi följde handbokens alla bestämmelser gav den oss både stöd och mandat att anpassa utbildningen (Handbok Fordonstjänst 2021). Vi följde boken, nådde målen och utbildningen gick att göra samtidigt som mobiliseringsövning genomfördes på fem dagar.

Foto mj Rickard Carlsson

Utbildningen begränsades i tid när kompaniet behövdes i övningen men också av en helt annan parameter nämligen helgpermission. Genom tidigare erfarenheter från KFÖ:er och KFK:er de senaste åren vid T 2, visste vi att tre veckor är en lång tid för inkallade. Ju längre sammanhållen period, ju mer inkomstbortfall och desto fler som söker anstånd. Det ledde till en i förväg planerad helgledighet som blev en riktig framgångsfaktor som soldaterna uppskattade mycket.

Redo för övning

Vi hade nu sammanfört personal, fordon, materiel och förnödenheter – vi var mobiliserade. Klartecken till militärbasen, uthämtning av transportkort och anmälan på sambandsmedel till bataljonschefen och beredda att rulla ut på FMÖ.

Väl ute på försvarsmaktsövningen tillhörde vi 1. Operativa logistikbataljonen (FMTS). Bataljonen bestod, utöver oss, av ett ledningskompani, en bataljonsstab och ett transportkompani med personal och värnpliktiga från FMTS grundutbildningsbataljon.

Foto Förv Mattias Palmér – KÖL

Kompaniets uppgift var att transportera gods och förnödenheter från ett bakre resursområde till LogE i operationsområdet. Transporterna genomfördes från Mälardalen till orter både på öst- och västkust, till LogE tillhörande marinen, flygvapnet och armén. Även transporter till de finska vännerna på FISE logistikhubb genomfördes. Lasterna varierade från ved och reservdelar till ammunition. Det mesta var skarpa laster till övningen eller för ordinarie försörjning som stöd till FMLOG, men även några ”spelkort” där övningsledningen för logistik ville pröva försörjningskedjan.

Foto Förv Jan Samuelsson - PÖL

Repgubbar av 2023 års modell

De flesta var födda 1985-1987 (GU 05/06 och 06/07). Många var föräldrar till både små och större barn, några var företagare, några yrkesförare och de kom i huvudsak från södra Sverige. Några var Göta trängare, andra från arméns truppslag eller flygvapnets basförband, men när övningen var slut var alla Göta trängare.

Det som är helt klart är att alla de inkallade förstod allvaret med det instabila säkerhetsläget i Europa och krig i Sveriges närhet, det vill säga, varför de blev inkallade både höst och vår för att kunna genomföra en försvarsmaktsövning. Som yrkesofficer slås man av hur fort det går för dem att återfå kunskaper och rutiner som inpräntades 15 år tidigare under deras grundutbildning. De var följsamma mot truppförande kadetter och oss befäl. Särskilt självgående i sin befattning som transportsoldat och fordonsförare, inga driftstopp och inga olyckor och löste alla uppgifter.

Viktigt att förstå för oss med övningsdygnstillägg på lönen är att det är en rak motsats till den uppoffring det innebär för de inkallade att genomföra övningen med en ersättning enligt sjukpenninggrundande inkomst (SIG). Detta efter en vinter med ovanligt höga energipriser och inflation. Så även om de förstod allvaret i "varför" fanns det ett legitimt bekymmer kring att få sin vardag att gå ihop, såväl ekonomiskt och i relation till sin arbetsgivare som att vara ifrån familjen.

Som vanligt är det kamratskap till både nyfunna vänner och gamla lumparkompisar som ger den verkliga glädjen. Kanske minns de samtalen vid eldposten, anspelningar på filmen Repmånad och uttryckaren på Göta mässen mer än kompaniets uppgifter. Men med de dagliga nyheterna från Ukraina, så vet de också att de gjort sin plikt för att ge Sverige övad personal till ett operativt transportkompani.

Andakt vid kransnedläggning vid T4 gravplats den 15/12 2023

Text: Mats Martinsson

Bild: Uno Nilsson

När vi idag enligt mångårig tradition samlas för Kransnedläggning påminns vi om hur viktigt det är att vårda och bevara traditioner och hedra avlidnas minne. I går fick jag mig tillsänt ett dokument från Kungl, Krigsvetenskapsakademien författat av förbandsförvaltaren vid Marinbasen. Där redovisade han faktorer som påverkar det psykiska stridsvärdet. En av dem är kunskapen om en värdig grav om jag stupar. Vi firar vår kransnedläggning när mer än halva adventstiden passerats och vi närmar oss jul, högtiden som påminner om honom som kom i barnets gestalt och växte upp till Fridsfursten som manar oss alla arbeta för fred och vill skänka oss sin frid. Tyvärr verkar freden på många håll i vår värld denna jul inte bara vara hotad utan satt ur spel. Kriget i vårt närområde innebär att angriparen är beredd att sända handikappade och skadade som stridande soldater. Och i det område där julens händelse ägde rum pågår ett krig som inte bara drabbar kombattanter utan orsakar ett oerhört lidande för civila. Kan vi då med glädje fira jul så som det ser ut i världen?

Jag tror det, med tacksamhet över det som hände i Betlehem när det lilla barnet föddes, inte i ett palats utan ett stall, troligen en grotta i berget. Han kom med en uppmaning för oss alla att vara fredsälskande. Inte som radikalpacifister utan beredda att stödja försvaret av vårt lands frihet med de medel som krävs men i respekt för alla människors lika värde.

När vi idag lagt ner en krans hedrar vi dem som kom från olika delar av vårt land och fick sin gravplats här på Kungl. Skånska Trängkärens gravplats.

Amen.

Inbjudan till minnesstund och kransnedläggning vid T4 gravplats 2024-12- 17

Traditionsenlig kransnedläggning på
regementets gravplats på
Östra begravningsplatsen i Hässleholm
äger rum 2024-12-17 kl 1100.

Därefter samlas vi för en minnesstund
på plats som meddelas senare.
(Se T4 kamratförenings hemsida när det är dags)

Anmälan om deltagande senast 2024-12-08
till vår e-postadress t4kf@outlook.com

Årsmöte i T4 kamratförening 2024-02-27

Bild: Uno Nilsson

Vår kassör Jörgen Lindahl hade ordnat det praktiska

Ordinarie årsmöte hölls den 27/2. Plats den här gången var Ordenshuset på Stattenområdet. Ca 70 deltagare ur föreningen.

Förre regementschefen Göran Wetterlundh med dotter Ingrid Wetterlundh hade vi glädjen att hälsa särskilt välkomna.

"Maten i dag består av ..."

T4 golftävling 2024-05-28

Text: Torbjörn Svanberg

Tävlingen genomfördes enligt tradition på Hesslegårdens trevliga bana. Vi åt en gemensam lunch som uppvärmning innan själva tävlingen tog vid. I år var vädret inte helt på vår sida - mullet och delvis blåsigt och regnigt men även med en och annan solstråle. Kan nämnas att Robert hade satsat på sol och hade vare sig paraply eller annan väderbeständig utrustning med sig för dagen. Vår trevliga gröna segerkavaj kommer i princip att hänga på samma plats som efter 2023 års tävling - nämligen hemma hos familjen Brorsson.

Nästa år är det Lars Rudenborn som är tävlingsledare och han önskar ett ökat antal deltagare

Latinska sentenser och citat

Text: Ulf Råvik

Minnen, huvudsakligen från skoltiden.

Vem sa vad? I vilket sammanhang? Kolla gärna! Citaten jag känner till är skrivna i *denna stil*, men de kan vara flera.

Ecce homo

Se människan

Cogito, ergo sum

Jag tänker, alltså finns jag

Si vis pacem, para bellum

Om du vill ha fred, förbered dig för krig

Hinc robur et securitas

Härav styrka och säkerhet.

Det kunde läsas på våra äldre sedlar

Legibus et armis

Åt lagar och vapen

Kan läsas på fasaden av Stora Kronhuset i Kristianstad

Vet du inte min son, med hur lite förstånd världen styrs?

(Inte Latin!)

In vino veritas

I vinet bor sanningen

Divide et impera

Söndra och härska

De mortuis nil nisi sin bene

Om de döda intet annat än gott

Navigare necesse est, vivere non est necesse.

Att segla är nödvändigt, att leva är inte nödvändigt.

Men sana in corpore sano

En sund själ i en sund kropp

Noli me tangere!

Rör mig icke!

Per aspera ad astra

Genom svårigheterna mot stjärnorna

Eppur si mouve (italienska)

Ändock rör hon sig!

Amor vincit omnia

Kärleken övervinner allt

Curriculum vitae

Levnadslopp

Et tu, Brutus

Även du min Brutus

Panta rei (grekiska)

Allting flyter

Veni, vidi, vici

Jag kom, jag såg, jag segrade

In hoc signo vinces

I detta tecken ska du segra

Si libet licet

Om det lyster är det tillåtet

Praeterea censeo Cartaginem esse delendam

För övrigt anser jag att Cartago bör förstöras.

Ett citat, inte en sentens, men i dagens läge kan det kanske ligga nära till att byta ut Cartago mot annan huvudstad?

Det finns förstås en mängd vanliga andra uttryck som vi ofta stöter på; t ex Carpe diem, Agnus Dei, Ad acta, Aqua vitae (Wiskey–irländska uisce beatha), Vade mecum, Quo vadis (domine), Fiat lux, Litteris et artibus, Ad hoc och minst hundra till!

Volvo, Astra, Domus, Konsum, Diligentia är andra exempel på det latinska arvet i vårt språk.

Så sent som på 1700-talet användes latinet vid svenska universitet.

Salve!

Trängträffen i Skövde 2024-05-31-06-02

Text och bild: Peter Alf

Så var det åter dags för trängträff, denna gång i Skövde och med T2 kamratförening som värd. (Ja det heter T2 igen och är återbördat till armén!) Ett 60-tal personer hade mött upp varav ca 1/3 från vår förening.

På fredagskvällen skedde samling på Billinge hus där det minglades medan vi fick lyssna till Skövde kommuns fullmäktigeordförande Therese Sahlström som presenterade dagens Skövde. Det verkar som mycket är på gång inte minst med Volvo som aktör. Bl a är en fabrik för tillverkning av batterier för elbilar på gång. Därefter intogs en måltid samtidigt som man kunde betrakta utsikten över Västgötaslätten.

Dag 2 inleddes med en bussfärd till Almnäs gård belägen söder om Hjo. Almnäs omnämns redan på 1200 talet. Många kända adelsfamiljer har varit ägare till Almnäs. Nuvarande huvudbyggnaden uppförde under senare delen av 1700-talet.

Sedan 1915 ägs och drivs egendomen av familjen Berglund. Man producerar bl a ost med mjölk från egna kor. Tillfälle gavs att provsmaka lite av de 60 ton ost som produceras varje år, bl a Wrångebäckskosten som blivit märkesskyddad.

Ångfartyget Trafik

Därefter färd till Hjo för lunch varefter ångfartyget Trafik, byggd 1892, embarkerades för färd till Karlsborg. Det blev en fantastisk färd i nästan total bleke och i strålände sol. Vid framkomsten företogs en rundtur inom fästningen. I sammanhanget kan nämnas att T4 sattes upp i Karlsborg 1894-95.

Karlsborg från sjösidan

På kvällen skedde samling på trängmässen, där regementschefen, överste Elisabeth Skoglund informerade om T2 krigsförband och utbildning. Man har

Deltagarna samlade framför Almnäs gård. Foto: Thomas Holmberg

ansvarar för två brigadlogistikbataljoner, två sjukvårdsförstärkningskompanier samt ett trafik- och transportlednings kompani. Ytterligare förband kommer att tillkomma i och med FM utökning. Sveriges inträde i NATO ställer också stora krav. Så har trafik -och transportkompaniet varit flitigt i elden.

Därefter följde en utmärkt buffé varefter kaffe med tillbehör intogs nere i mässen. Som T4 sökte man sig givetvis till det rum som möblerats med föremål från vårt regemente såsom den möbel som anskaffades under överste Johnsons cheftid. Möblemanget hade fått en ny klädsel dock fortfarande i grönt. Från sitt porträtt på väggen kan överste Johnson hålla ett öga på de gamla föremålen.

Mässkvällen avslutade årets trängträff. Dessförinnan hade Försvarets logistikklubb förklarat sig villig att svara för nästa års träff samt T1 kamratförening att genomföra träffen 2026.

Ett stort tack till T2 kamratförening för en väl genomförd trängträff.

För 130 och 30 år sedan

Text: Peter Alf

Bild: T4 kamratförenings arkiv

1892 fattades ett härordnings(försvars-)beslut som innebar att landet indelades i sex arméfördelningar. Det fastslogs också att varje arméfördelning skulle ha en trängbataljon. Vid tidpunkten för beslutet fanns två bataljoner, nu skulle i första hand två nya bataljoner sättas upp nämligen T3 och T4. De två övriga uppsattes inte förrän efter härordningsbeslutet 1901. Varje bataljon bestod ursprungligen av ett trängkompani och ett sjukvårdskompani. 1901 tillkom ytterligare ett trängkompani. Uppsättningen av T4, då benämnd Wendes trängbataljon skedde 1894, alltså för 130 år sedan, vid Göta trängbataljon, då förlagd till Karlsborg. Till förste chef utsågs C T2 I A Virgin som samtidigt utnämndes till överstelöjtnant. Officerare och underofficerare överfördes dels från T2 dels från andra förband.

Vakten i Karlsborg

men som kunde frigöras bl a i Citadellet och tyghuset så länge artilleriet låg kvar. Först därefter kunde man ta den sk Adolf Fredrikskasernen i besittning.

I Landskrona trivdes man väl. Staden hade vid denna tiden ca 12 000 invånare, parker och restauranger. Närheten till Köpenhamn spelade också säkert in.

I samband med 1901 års härordning hade det framförts att trängförbanden inte borde vara lokaliserade vid kusterna då hotet ansågs vara beskjutning

I början på maj 1895 transporterades T4 från Karlsborg till Landskrona. Det krävdes övernattning i Alvesta innan man på andra dagens eftermiddag nådde Landskrona. Avsikten var att man skulle överta kaserner från Wendes artilleriregemente vars Landskronadel skulle flytta till Kristianstad. Eftersom denna flytt försenats fick Trängbataljonen därför hysas i de utrym-

Framför Adolf Fredrikskasernen i Landskrona

från havet. Dessutom borde det finnas goda järnvägsförbindelser. Som lämplig förläggningssort för T4 stod valet initialt mellan Kristianstad, Växjö och Lund. Personalens eget förslag var att bibehålla förläggningen i Landskrona och att förråden flyttades till Eslöv. Det blev därför något av en chock när det 1903 meddelades att ett nytt kasernetablisement skulle uppföras i köpingen Hässleholm. Flytten skulle ske 1906 men flyttades fram ett år eftersom det saknades bostäder för officerare och underofficerare.

Stora grinden vid T4

3 oktober inmarscherade T4 i Hässleholm till allmän flaggning och med stor uppslutning av ortens befolkning. Med musikkåren i täten och officerskåren till häst marscherade man från stationen upp till sina nya fina kaserner uppförda enligt Erik Josephsons ritningar för trängkår med tre kompanier. (1901 hade det tillkommit ett ytterligare trängkompani.) Som övningsfält arrenderades ett öppet område SV kyrkan.

Så småningom började personalen växa in i sin nya förläggningssort. Flera av officerarna och underofficerarna engagerade sig politiskt och fick till stånd en kommunal mellanskola, landets första. (Kom sedan att benämnas realskola).

Terrängen kring Hässleholm lämpade sig väl för utbildning av trängförband och man hade ett gott förhållande till markägarna som upplät sin mark för övningar. Endast sju år efter T4 ankomst utbryter första världskriget. Efter

att beredskapen initialt höjts blev denna under resten av kriget på en låg nivå. Sjukvårdspersonal ur kåren kom dock att ianspråktagas för bemanning av de s k invalidtågen mellan Haparanda och Trelleborg som transporterade sårade krigsfångar från båda sidor åren 1915-1918.

T5 och T6 drogs in, många officerare och underofficerare övergick till övergångsstat. Utbildningstiden för värnpliktiga reducerades och många placerades i personalreserven. De blev inledningen till en intensiv verksamhet som skulle vara i nästan sex år. De värnpliktigas utbildningstid ökades och alla vapenföra skulle utbildas samtidigt som de som undantagits under trettioalet skulle efterutbildas. T4 var ursprungligen dimensionerat för att utbilda 400 värnpliktiga. Nu skulle man utbilda flera gånger det antalet och dessutom bemanna ett antal beredskapsförband vars antal växlade beroende på det utrikespolitiska läget.

I december var värnpliktsstyrkan 1348 man och i juni 1944 1795. För att kunna förlägga alla dessa förhyrdes lokaler kring Hässleholm bl a i Tyringe samtidigt som det byggdes de tre kasernerna längs Vankivavägen. Dessutom uppfördes baracker inom kasernområdet: öster denna väg, vid den s k Brunnsparken samt Möllerödsläget.

Kårens mobiliseringsansvar nästan fördubblades och antalet motorfordon ökade väsentligt medan hästarnas antal minskade.

T4 krigsförband kom att tjänstgöra i landets olika delar under beredskapsåren.

Efter krigets slut gällde det att dra erfarenheter. Det som antagligen fick störst uppmärksamhet var skydd mot atomvapen vilket bl a medförde ett helt annat uppträdande än tidigare. Så skulle t ex mellanrummet mellan grupperade förband uppgå till minst 2km. Underhållstjänstens betydelse kom att tillmätas allt större betydelse. I brigaderna infördes underhållsgrupper, föregångarna till underhållsbataljonerna.

1949 sammanslås Trängen med Intendentur- och tygtrupperna och trängkårerna blir regementen. Samtidigt försvinner hästarna. Sista utbildningsåret för anspansförband vid T4 blir 1948-49 och året därpå försvinner de sista hästarna även om någon repetitionsövning senare kommer att genomföras.

Under 50- och 60-talen kommer Trängtrupperna att ha arméns näst största krigsorganisation efter infanteriet. Man söker nya vägar till besparingar.

På 70 talet slås förvaltningarna vid de båda Hässleholmsförbanden ihop och T4 får lämna ifrån sig mobiliserings-ansvaret och blir ett renodlat utbildningsförband men med funktionsansvar för underhålls- och sjukvårdstjänsten inom Södra militärområdet.

Utmarsch från T4 kasernområde 1986

1986 samförläggs P2 och T4, och T4 flyttar in i nybyggda kaserner i Sjörödsområdet för att 1991 uppgå som en bataljon i P2.

Förändringarna i omvärlden, inte minst Sovjetunionens sönderfall och därmed Warszawapaktens upphörande medförde en förhoppning om en fredligare värld vilket resulterade i en kraftig reducering av Sveriges Försvarsmakt. Många förband lades ner. 30 juni 1994, alltså för 30år sedan, upphörde T4 att finnas till. Traditionerna bevaras vid Göta trängregemente i Skövde vilket väl kan ses som lämpligt eftersom det var där historien började.

Fälttjänstövningen 1871

Några dagar i Hessleholmstrakten

Text och bild: Olavi Olson

Fälttjänstövningen 1871 var resultatet av nytänkande i sättet att öva landets väpnade styrkor på land. Vid tiden fanns en debatt kring landförsvaret och hur det skulle utvecklas. Det som fanns var den indelta armén men också inslag av "beväringen", dvs värnpliktiga med kort utbildningstid och stamanställda soldater. Den indelta armén var inte särskilt manstark, kanske kring 15,000 man. Stamanställda fanns bland annat i befästningar och i

vissa andra förband. De värnpliktiga var till antalet fler men med kort utbildningstid. Från kontinenten hade man observerat att arméerna, t.ex. den franska växte i storlek. Likadant var det i Preussen, en av de ledande militärmakterna i Europa vid den här tiden. I det senare fallet byggde framgångarna mycket på att man hade organiserat en armé bestående av värnpliktiga. Framgångarna för Preussen ibland annat i kriget mot Danmark 1864. Fransk-tyska kriget 1870-71 användes som argument av dem som förespråkade en värnpliktsarmé.

Den indelta armén samlades tidigare på hedarna där man övades i stridskonstens grunder. Att öva i känd terräng och ha nära till förläggning och mässar gillades av många av officerarna och dess vederlikar. Öva i okänd terräng ställde helt andra krav men var nödvändigt menade de som "bevistat" eller följt krigen på kontinenten. En av dessa var majoren Hugo Raab (1831-1881). Han hade bl.a. genomgått den preussiska militärakademien och deltagit i dansk-tyska kriget 1864 på dansk sida. Raab var en av dem som ivrade för och planerade fälttjänstövningen. Han lade senare grunden till generalstaben och högre militär utbildning för alla officerare¹. Att sälja eller köpa sig en grad skulle inte längre vara möjligt.

¹ Årligen delar Försvarshögskolan i Stockholm ut ett pris för framstående vetenskapligt arbete, Hugo Raab-priset. Man firar också Hugo Raab-dagen med föredrag och seminarier.

Vapenteknisk utveckling, särskilt införande av kulsprutor, krävde ny stridsteknik och nya reglementen. Man gjorde försök med kulsprutebatterier där man sköt på avstånd mellan 1000 och 5000 fot. Verkan på olika avstånd kända som okända, spridning och konstlad spridning var föremål för övning. Bajonetten som vapen för närstrid ifrågasattes. Förvånansvärt få stridsskador kunde härledas till bajonetter ansågs det på kontinenten. Kommunikationerna var på väg att revolutioneras. Telegrafen och i viss mån telefonen slog igenom som sambandsmedel. Ännu viktigare var nog järnvägarna som hade börjat byggas ut vid den här tiden. Målet att på kort tid flytta förband längre sträckor och få dem till stridsfältet utvilade och utan marschskador kunde nås.

Övningarna ägde rum i Skåne med en kår A och en kår B där kår A utgick från trakten av Höör dit förbanden från Ljungbyhed marscherat och andra transporterats med tåg. Truppernas sammanlagda styrka var 8737 man står det i överfältläkaren Wetterbergs rapport till Kungl. Sundhets-Collegium. Högkvarteret fanns vid Åkersberg där också den första inspektionen av trupperna skedde på eftermiddagen den 30 augusti. Kungen hälsades med ljudliga hejarop. Hela eftermiddagen hade Svea gardesmusik spelat i parken vid Åkersberg.

Kår B tilltransporterades norrifrån till trakten av Osby. I förutsättningen framgick att kåren A var en invaderande här som landstigit mellan Helsingborg och Landskrona. B-sidan var landets försvarare.

Förband i kåren A vid fältövningens början

Norra och södra skånska infanteriregementena

Skånska dragonregementet

Kadettkåren

Svea gardes bataljon

Husarregementet Carl XV

Kalmar regemente

Wendes artilleriregemente

En norsk jägarkår, Österdalens jägarbataljon, Telemarks bataljon, norskt artilleri

Två fälttelegrafavdelningar

De norska förbanden hade mötts av ”*skallande hurrarop*” vid järnvägsstationerna på väg söderut bland annat i Falköping.

Styrkan anfördes av kung Carl XV som högste befälhavare. Här fanns också kronprinsen av Danmark, senare kung Fredrik VIII, som åtföljande. I högkvarteret tjänstgjorde h.k.h. Hertigen av Östergötland, senare kung Oscar II, som chef för den taktiska avdelningen.

Kår A framryckte norrut och kår B söderut och stridigheterna började i våra trakter nära Hässleholm.

Kår B vid fältövningens början

Generalmajor af Klint
Kronobergs regemente
Jönköpings regemente
En fälttelegrafavdelning

Man till en början klagade lite på att alltid behövs stå på den förlorande sidan men i slutskedet av övningen skedde sidbyten.

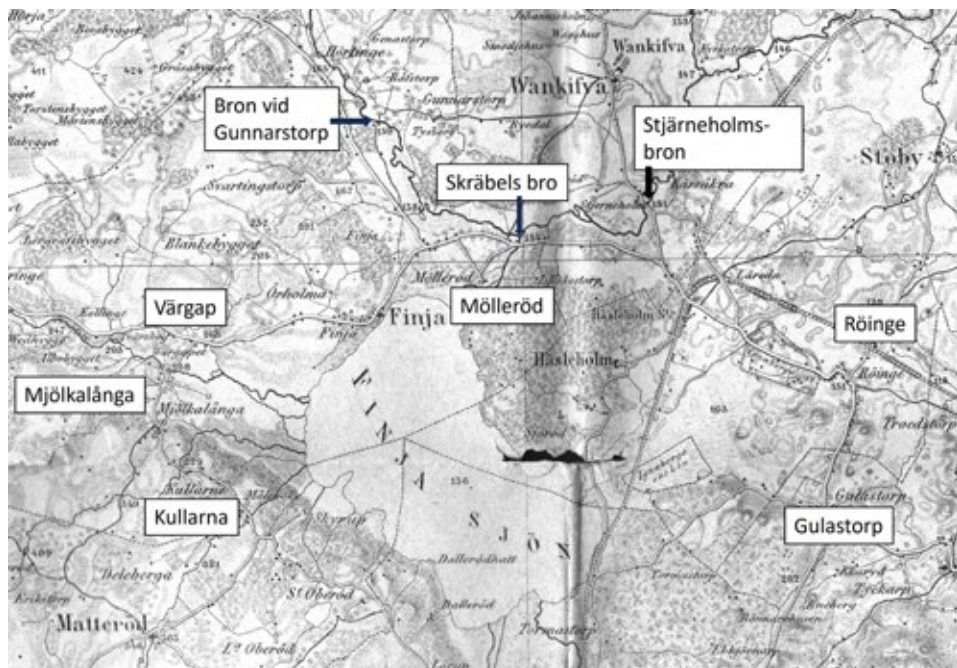
Smålands grenadjärbataljon samlades den 29/8 vid Stockaryds station utom Sunnerbo kompani som samlades vid Älmhults järnvägsstation. I Stockaryd inträffade också 1. Bataljon och stab ur Jönköpings regemente medan 2. Bat samlades vid Moheda station. Kalmar regemente samlades vid Stockaryd och Växjö station.

Varför övade man i Skåne? Det framgår inte helt klart men tankarna går till det just avslutade kriget på kontinenten. Fransk-tyska kriget var ju inte särskilt långt borta geografiskt när fälttjänstövningen planerades. Ett annat skäl kan ha varit de utbyggda järnvägsförbindelserna till och i Skåne.

Övningarna väckte stort intresse i bygden. Tidningarna rapporterade nästan som krigskorrespondenter. På flera platser samlades civila för att titta på trupperna och marschen. Tänk om man kunde få se kungen eller kronprinsen som deltog i övningarna?

Kår A rörde sig norrut på tre kolonner. Den vänstra mot Perstorp – Tyringe. Mittkolonnen över Matteröd mot Finja och den högra kolonnen över Brönnes-tad och Hovdala mot Hessleholm. Kårens högkvarter grupperades inledningsvis vid Kullarna invid Måleböke söder om Finjasjön. En by som inte är med på kartan i dag. Och vem hittar vi inte här utan friherren major Hugo Raab som chef för de yttre ärendena. Fälttelegrafan fanns på plats och man hade dragit kabel långa sträckor. Intressant att notera är att varje förband, brigad, bataljon, skvadron och batteri ålades att föra krigsdagbok som skulle levereras in till den taktiska avdelningen senast den 8 september.

Kår B hade norrifrån nått trakten av Hessleholm. Spaningsföretag riktades söderut och man råkade i småstrider vid Röinge och Gulastorp. Kåren hade också uppgift att förstöra Kristianstadsjärnvägen om förband till kåren A tillfördes den vägen.

Del av "Karta öfver Trakten för Fälttjenstövningarne i Skåne 1871" med några platser ur texten förtydligade.

Från trakten av Värgap väster om Finjasjön berättas om en "mor Karin" som i sensommarvärmen sålde kall filbunke till några officerare när en reslig man, kung Carl XV, närmade sig. I sällskap med honom fanns danske kronprinsen. Kungligheter serverades också men först sedan man letat fram ett par silverskedar. Någon skillnad skulle det vara. Kanske berättade någon på platsen om slaget vid Mjölkalånga som stod just här 1318 när den svenske riksdrotsen Mats Kettilmundsson gjorde ett infall i Skåne med en svensk-dansk här och besegrade den danske kungen Erik Menveds här med inslag av tyska legoknektar. Slaget vid Mjölkalånga. Något tusental kan ha dött men den exakta platsen för slaget är inte känd. Händelsen är nämnd i Erikskrönikan:

Invigning av minnessten 2018 efter Slaget vid Mjölkalånga 1318.

Den första september intog de kungliga frukost hos baningenjören löjtnant Bergling i Hessleholm. Danske kronprinsen åtföljde sedan Svea garde där han var hedersövrste.

Kår B hade rört sig söderut från trakten av Vankiva. Nu stod det strider vid övergångarna över Almaån vid Skräbels bro, populärt Skansabron i dag, eller rättare skanshöjden strax söder om den. *”En manöver av det norska artilleriet vid intagandet av skansen var enligt deltagande kompetenta domare ett mästerstycke och fienden, kår B, hava skäl att dra sig tillbaka”*. Eftersom manskapen på båda sidor enligt rapport var synnerligen ansträngt utlystes en vapenvila till kommande dag kl. 09.

Kalmar regemente fick särskilt beröm. *”Utmärkt uthållighet och alla trupperna visade synnerlig vaksamhet och raskhet och visste på allt sätt att begagna sig av naturliga skydd terrängen erbjöd”*. Strider stod också vid Stjärneholmbron, välkänd för oss senare T4-ingar alldeles intill våra garage och körplan vid Vankivavägen. Minnesgodar kommer också ihåg att 3 km-spåret passerade just här.

Stjärneholmbron i kanten av T4 övningsområde.

Den fientliga kåren (Kår B) *retirerade under kraftigt motstånd mot Vankiva*, anges det. Det var frestande att om möjligt utnyttja civilbefolkningen som underrättelsekälla. En kvinna som sålde smörgåsar övertalades av kår B att spionera på kåren A och deras

försvarsställningar. Hon greps emellertid och det blev förhör där hon erkände. Rapporten nådd även högste befälhavaren kung Carl XV.

Kåren B bjöd starkt motstånd och vid övergången över Hörlingeån vid Gunnarstorp fann kåren A att träbron där uppriven. Det berättas att man byggde en pontonbro i stället ”slagen på tolv minuters tid av bataljonens timmermän” för övergång av ån. Återigen var det Kalmar regemente som omnämndes. Kan det möjligen ha ett samband med att majoren Hugo Raab i övningsledningen hade Kalmar regemente som hemmaförband?

På kvällen dagen därpå åt man middag på Stora Mölleröd, d.v.s. Mölleröds kungsgård med sina danska gäster. Samtliga officerskårer var inbjudna. ”*På e.m hafva kunde de höga gästerna som åsett arméns strider nu intaga en splendid souper*”. Kalmar regementes musikkår underhöll. Dagen efter avreste gästerna mot Köpenhamn med extratåg.

Sannolikt berättades på kvällen om en av traktens stora söner, revolutionären från Christianstad 1772 och senare fältmarskalken Johan Christoffer Toll 1743 – 1817 som föddes här på gården. En senare minnessten på platsen påminner om honom.

Mölleröds kungsgård med minnessten över J C Toll. Den senare är numera registrerad som militärt minnesmärke.

Vädret är fortfarande ”herrligt” meddelar en korrespondent. ”Även nätterna äro milda, Som tälten äro trånga gjordes morgontoaletten i det fria, man träder ut i den mest primitiva dräkt helsar på vänner och bekanta som kliva fram ur tältöppningarna i lika lätta kostymer. Därefter påbörjas rakningsprocessen.”

Striderna fortsatte norrut mot Osbytrakten där man vände söderut efter Helge å över Broby och Emmislöv mot slutmålet Fjälkinge. Flera förband bytte sida

mellan A och B. När striderna blåstes av samlades man på Näsby fält i avvaktan på järnvägstransport till förläggings-orterna.

Broar var viktiga för framryckningar av trupp och också platser där man kunde ta upp försvar. Nybyggda stenbron i Broby kyrkby var en sådan. Här lyckade kår A slå sig fram från väster till öster för att fortsätta mot Emmislöv och söderut. Broar klassades redan på den här tiden efter bärighet. Kunde bron bära artilleri eller ej? Fanns det vadställen i närheten?

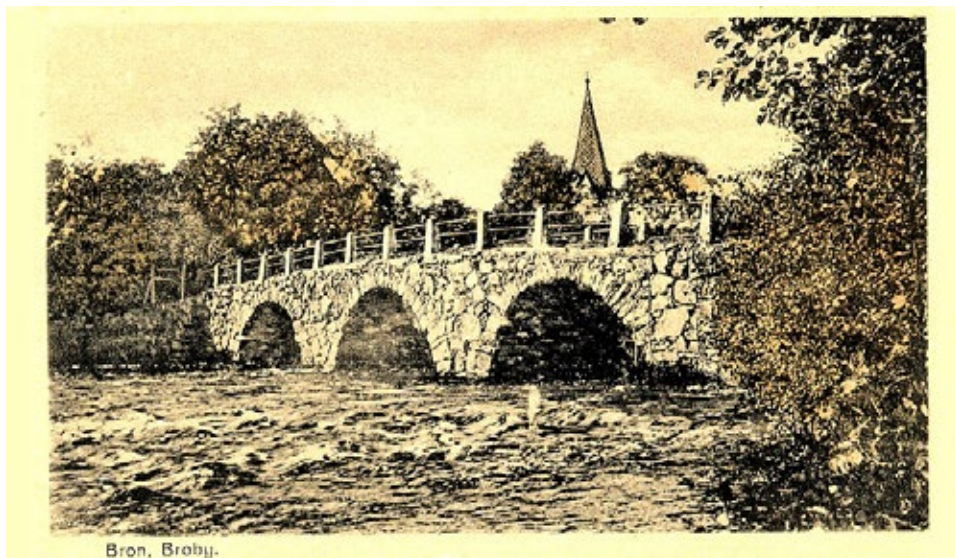

Bild bron i Broby. Tidigt vykort av bron som byggdes 1864.

För en trängare är underhållstjänsten och sjukvården av särskilt intresse. Trängtrupperna var ännu inte organiserade men tankar och utredningar hade påbörjats. I god tid hade man upphandlat förnödenheter och kontrakterat hästar och åkdon. Enligt en beräkning skulle 376 löshästar och 101 parhästar med åkdon och körkarlar hyras in för att transportera truppernas medförda effekter. Nästan alla hästar kom från Höör socken och ersattes med 5 riksdaler per dag. Vagnarna skulle vara försedda med höstegar för transport av foder. Fornödenheterna skulle levereras till förutbestämda platser. Helt tillämpad var således inte fälttjänstövningen.

Övningarna genomfördes från 30 augusti till och med den 8 september. 36 000 portioner kokföda och 40 000 portioner torrfoder. 25 000 rationer furage. 2175 kannor brännvin, minst 6-falldigt renat och välsmakande. 1493 skålpund bränt och malt kaffe, 2240 skålpund maskinhugget socker.

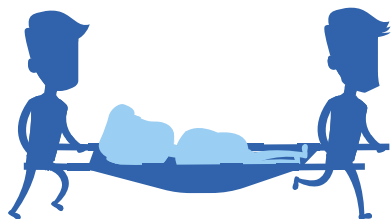
För varje soldat beräknades 5 dagsbehov kokföda och 5 dygnsbehov torröda. Till torrödan fick varje soldat dagligen ett skålpund kött. 4 kubiktum korngryn samt ärtor om sådant kunde anskaffas. Den dagliga portionen skulle dessutom innehålla 1½ skålpund mjukt bröd och 3 kubiktum brännvin. Kubiktum är även ett äldre svenskt volymmått baserat på det svenska tum-måttet och bland annat använt i kokböcker. 1 kanna motsvarade $100 \text{ tum}^3 = 2,61 \text{ liter}$, $1 \text{ tum}^3 = 2,6 \text{ cl}$.

Infanteriet 100 skott per man, kavalleriet 50 skott per man. Lösa skott. Artilleriet disponerade 300 lösa skott per kanon.

Man övade med fältpost också. Det var införandet av värnplikt som gjorde behovet tydligt "för soldatens välbefinnande". När kår A hade sitt högkvarter i Tullstorp den 2/9 meddelade man att över 750 brev kl halv 2 "avgingo till Hessleholm". Ansvarig var resepostexpeditören H Slettergren medan inspektör för hela postväsendet var resepost-inspektören Bergman.

Sjukvårdstjänsten ska inte glömmas bort. I utförliga rapporter kan vi följa sjuk- och hälsoläget vid förbanden. Sjukhus inrättades på några orter i civila lokaler, bl.a. Hessleholm, Hästveda och Osby. Det senare med bland annat ett eget så kallat preussiskt sjukvårdstält. Förbinderivagnar, sjuktransportvagnar eller s.k. ambulanser förekom också. För enkelhetens skull ansågs alla sjukvårdsenheter vara neutrala i striderna. Som yttre tecken på neutraliteten markerades dessa med vita flaggor med rött kors på sjukvårdsanstalterna och förbinderivagnarna. Sjukvårdssoldater bar även vit armbindel med rött kors men endast "när de verkligen tjänstgjorde vid sjukvården". Sjukvårdssoldaterna utrustades också med ett mindre paket förbinderimateriel mot fotskador. Soldaterna instruerades att använda detta så fort tecken på fotskav upptäcktes. Verkar ha haft god effekt på marschskadorna.

För mindre skador och yttre åkommor upprättades tältläger i Hessleholm. Enkel standard med halmmadrasser och huvudkuddar. De intagna fick samma mat som övriga soldater med undantag av brännvinsportionen som uteslöts.

Inget dödsfall inträffade under övningen. En soldat avled dock senare på grund av sjukdom. Det var den norske gardesjägaren Ole Jakob Johannessen Hoff f 1850 som insjuknade och lades på det tillfälligt inrättade sjukhuset "Scandinavia" i Hessleholm.

Hoff flyttades till en inackordering hos änkan Hanna Olsdotter i Hessleholm där han senare avled. Hoff tillhörde Svea livgarde i Stockholm. Han begravdes på Stoby kyrkogård där också en större minnessten restes. Enligt en uppgift skänktes stenen som var delad av en större sten av ryttmästare August Ehrenborg från Hästbacken vid Hessleholmsgården. Ehrenborg var vid tiden patronus för Stoby kyrka. Den andra halvan av stenen ska enligt samma källa ha använts som minnesmärke över Ehrenborgs egen häst Rosamunda som stupat vid hans gård Hästbacken.

Gravsten på Stoby gamla kyrkogård.
Ole Jakob Johannesen Hoff 1871

”Man kan betrakta hela manövern, sådan den hittills blivit utförd, såsom en fortsatt öfning i att marschera och bivukaera, och var och en som begriper, hvilken stor vigt det ligger uppå , att soldater och befäl blifva väl förtroigna med den del af krigskonsten ”som ligger i benen” , kan därför ingen bättre önska än att öfningar af detta slag hädanefter måtte förekomma årligen och om möjligt i större skala än vid detta försök ägt rum.”
Aftonbladet 9/9 1871

Redan 1872 hade man utkast till moderna planer för koncentreringsstransporter med järnväg klara. Hässleholm var tänkt som brytpunkt för förbanden från bland annat Västra armékåren. Slutmålet var att förhindra en fientlig landstigning vid Ystad.

Referenser

- Berättelse om Fälttjensöfningarne i Skåne 1871. Stockholm 1871
Kongl Krigsvetenskapsakademins handlingar 1872
Västra Göinge hembygdsförenings årsskrifter 1996 och 2004
Ericsson Wolke, Lars. Krigets idéer. Svenska tankar om krogföring. 2007
Svenska dagstidningar, www.kb.se

Minnen från T4 under första världskriget

Text: Peter Alf

Bild: T4 kamratförenings arkiv

I den numera avsomnade Sällskapet Skånsk Samlings årsbok 1961, berättar en man vid namn Gösta Andersson om delar av sin ungdom. Gösta Andersson växte upp i ett stathem i närheten av Svaneholm.

Hans berättelse inleds efter det han blivit konfirmerad och börjar arbeta som dräng. Första arbetet var hos en lantbrukare i trakten av Börringe och där hade han en årslön på 150 kronor. Han tar tjänst på olika gårdar och beskriver arbetsuppgifterna.

I augusti 1914 utbryter första världskriget. Han beskriver tiden som kuslig och orolig. Vid mobiliseringen ringdes i kyrkklockorna och hans bror blir inkallad. Tidningarna är fulla av krigsnyheter och överallt talas det om kriget.

Gösta har nu fyllt 20 år och det är dags att mönstra. Mönstringen sker i Skurup och han tilldelas Trängen i sjukvårdstjänst.

I början av april 1916 är det dags att bege sig till Hässleholm för att påbörja värnpliktsutbildningen. Tiden som följer anger han som enformig men vilsam. Van vid hårt arbete anser han exercisen som rena semestern. Han är ganska kritisk till den första månadens drill i exercis, hälsning mm.

Senare följer utbildning i bårens hopsättning och isärtagning samt enklare förbandsläggning.

Detta år hade Tyskland och Ryssland börjat utväxla krigsinvalider i Trelleborg. Tio sjukbärare kommenderades dit däribland Gösta. Kommenderingen skulle vara i 14 dagar. Varje vecka anlände två invalidtransporter. I Trelleborg bars de tyska invaliderna från tåg till färja och de ryska från färja till tåg. Man delade också ut cigaretter till de sårade.

När de fjorton dagarna gått tillfrågades soldaterna om de ville stanna ytterligare två veckor vilket man ville inte minst då man fick en extra krona om dagen utöver dagspengen på 50 öre.

Den första tjänstgöringen omfattade 180 dagar och under den tiden besökte han hemmet en gång.

Vid jultid kallades Gösta åter in och efter några dagar i Hässleholm meddelades det att man skulle till Sollefteå för att träna skidåkning. Tågresan tog två dygn. Temperaturen varierade mellan -30 och -40 grader. Den mesta tiden ägnades åt skidexercis, åkning i terrängen verkade vara av underordnad betydelse. I slutet av februari återvände Gösta till det civila livet.

Ännu en gång, hösten 1918 blir Gösta inkallad. Denna gång endast 14 dagar eftersom den spanska sjukan härjade. Det stora antalet smittade hade gjort att gymnastiksalen förvandlats till sjuksal. De som inte var smittade blev hemförlovade. Detta verkar vara sista gången som Gösta Andersson kallas in till T4.

Lokalhistoriska arkivet i Hässleholm

Ur arkivets presentation

Text: Björn Bönnestig och Eva-Lill Helgesson

Bild: Olavi Olson

**LOKALHISTORISKA
ARKIVET i HÄSSLEHOLM**
FOLKRÖRELSE • FÖRETAG • FÖRENINGAR

I T4 kamratförening har sedan några år våra handlingar och arkiv förvarade hos Lokalhistoriska arkivet i Hässleholm där vi numera också är medlem. Arkivet har under våren 2024 flyttat till nya lokaler i för oss känd miljö nämligen gamla CUT (Centralt utrustningsförråd gsmateriel) strax intill kasern Virgin på T4-området.

Här i suterrängplanet på gamla CUT finns entrén till lokalhistoriska arkivet

Lokalhistoria

Lokalhistoria är historia om en ort eller bygd. För de lokala invånarna är det hembygdshistoria. Vi samlar på Hässleholms och vår kommuns historia om folkrörelser, föreningar och företag. På så sätt har vi mycket dokumenterat om våra forna invånares liv och leverne. Både vad gäller arbete och fritid. Detta utgör en fantastisk källa för forskare och för de lokala invånare som är intresserade av hur det var förr i tiden. Inte minst för släktforskare. Detta är ett viktigt kulturarv.

Vi förvaltar också många lokala föreningars aktuella handlingar. Ofta när man går in i ett nytt år lämnas förra årets handlingar för arkivering. Dessa förvaras på ett tryggt sätt och dagens sekreterare blir morgondagens historieskrivare. Materialet kommer i framtiden att bli oumbärligt för att kunna berätta om föreningens historia.

Lokalhistoriska Arkivet i Hässleholm

Lokalhistoriska Arkivet i Hässleholm är ett kombinerat arkiv och museum som tar hand om material som exempelvis protokoll, räkenskapshandlingar, fanor, foton, tavlor, publikationer och intressanta föremål. För inlämnat material finns kunnig personal, som sorterar och gallrar. Sedan skrivs det arkivförteckningar på allt material, så att det på ett enkelt sätt går att hitta precis det man söker efter. Allt material förvaras i en fukt- och brandsäker lokal.

Rullarkiv i de nya lokalerna på T4-området

Anledningen till start av Arkivet var att vårda och sprida kunskap om arbetarrörelsens kulturhistoriska värden, främja och stimulera forskning om den lokala arbetarrörelsen inom Hässleholm med omnejd.

På årsmötet 1992 skedde namnbyte till Hässleholms Folkrörelsearkiv och då breddades verksamheten till att gälla samtliga föreningar i Hässleholms kommun.

Hässleholms Folkrörelsearkiv flyttade i februari 2002 in i Postterminalens lokaler på Drottninggatan 2. 2016 breddades verksamheten och på årsmötet den 16 mars skedde namnbyte till Lokalhistoriska Arkivet i Hässleholm och ett nytt steg togs i arkivets utveckling. Verksamheten är nu uppdelat på folkrörelser, föreningar och företag.

Folkrörelser

Folkrörelsearkivet är det dominerande arkivet hos oss. Vad är då en folkrörelse? En folkrörelse har sin ursprungliga betydelse av att vara ”folk i rörelse” mot vad som uppfattas som missförhållanden i samhället eller världen. Tre rörelser spelade en särskilt viktig roll för Sveriges demokratisering under 1800- och tidigt 1900-tal.

- Väckelserörelsen
- Nykterhetsrörelsen
- Arbetarrörelsen

Hembygdsrörelsen och idrottsrörelsen uppstod några årtionden efter de klassiska folkrörelserna.

Företag

I Företagsarkivet samlas in material från de företag som varit med och byggt upp staden, samhället och kommunen Hässleholm. Hela Hässleholms kommun

ingår i arkivets arbetsområde. Många av orterna i kommunen har haft blomstrande och framgångsrika verksamheter, men flera finns inte längre. Staden/kommunen är inte gammal men snart är mycket glömt. Vilka företag och verksamheter har funnits? Även nu verksamma företag har en tidig historia, som glöms bort i den dagliga verksamhetens snabba förändringar

Föreningar

Vårt föreningsarkiv har vuxit mycket under de senaste åren. Vi har många gamla förenings historia. Vi har också många aktiva föreningar som vänder sig till oss för att kunna förvara sina handlingar säkert, men ändå lättillgängligt.

Privata samlingar

Ett flertal privata samlingar finns förvarade i arkivet. En av dessa samlingar är Hässleholmsprofilen och lokalhistorikern Torsten Karlsson. En annan är Sven-Gunnar Schröders Duke Ellington samling som är unik i sitt slag.

Norra Skånes Tidningsarkiv

Sedan 2022 finns Norra Skånes tidningsarkiv i våra samlingar. Här finns inbundna tidningslägg från starten 1899. Läggerna är också mikrofilmade. Alla tidningslägg utom de allra äldsta är tillgängliga för alla som blir stödmedlem i föreningen. I arkivet finns också cirka 50 tusen foto/bilder samlade.

Allt detta material är lokalhistoria som berättar om Hässleholms och omgivande bygds historia och utveckling sedan början av 1900-talet.

Tidningslägg från tidningen Norra Skåne

Kontaktuppgifter:

Adress: Löjtnant Granlunds väg 10, 281 52 Hässleholm

Tel: 0451-81498

E-post: info@hrfa.se

Hemsida: <https://hrfa.se>

Returadress:
T4 Kamratförening
c/o Nils Olof Johansson
Brohuset 357
264 53 Ljungbyhed

B PP Sverige, Port Payé

Ej retur

Inbjudan till höstmöte 2024-10-07

*“När det är träff med trängen
Kommer dom som är med I svängen
Och vi talar på nytt
Om tider som flytt
Fast vi många gånger hört poängen”*

(Peter Alf)

Plats: Göingehuset, Folke Zettervalls gata 4 Hässleholm

Tid: 1730 Samling med mingel 1800 - 1900 Försvarsinformation
Föredrag av öv 1 Jan Bergström
”Första svenska militäre chefen under NATO befäl”

1900- Serveras det en buffé med dryck därtill.

Anmälan till middagen görs genom att sätta in 200 kr
på bankgiro 402- 8825 senast den 20 september.
Glöm inte att ange namn på inbetalningen.